

Druga planska 1948. godina u ribarstvu N. R. Makedonije

Proizvodni plan 1948. godine bio je otprilike sa 22% veći od proizvodnje 1939. godine ili za 12% veći prema 1947. godini. Ovakvo povećanje u upoređenju sa proizvodnim mogućnostima ribolovnih voda nije bilo veliko, a ostvarenje plana u glavnom ovisilo je o organizacionim mjerama proizvodnje, koje je trebalo preduzeti. Osim proizvodnog plana nabave ribarskog materijala u drugoj godini bilo je planirano i izvršenje slijedećih zadataka:

1. — Obit za uvođenje dubinskog ribolova na Ohridskom jezeru u okviru plana mehanizacije ribolova,

2. — Obit gajenja šarana u rižinim poljima,

3. — Iznalaženje površina i utvrđivanje plana za izgradnju 2.000 hektara, planiranih po zakonu o Petogodišnjem planu, vještačkih ribnjaka.

4. — Stvaranje državnih ribarskih gazdinstava na Ohridskom i Dojranskom jezeru,

5. — Izgradnja dvaju mrijestilišta i to: a) proširenje starog mrijestilišta pri hidrobiološkoj stanici u Ohridu b) izgradnja novog mrijestilišta na izvoru reke Šum kraj Struge, i

6. — Prijedlozi za zaključenje sporazuma sa N. R. Albanijom radi uređenja ribolova na Ohridskom i Prespanskom jezeru, te zajedničkog privrednog iskorišćavanja.

Za izvršenje tako ogromnih zadataka Ministarstvo poljoprivrede trebalo je da se posluži izvjesnim organizacionim formama obzirom na konkretno stanje aparata, s kojim bi trebalo raditi. Tako je za izvršenje plana proizvodnje zadužilo u većim ribolovnim centrima kao Ohridu, Strugi, Resnu, Dojranu i Bitolju ribarske referente kod Kotarskih Narodnih odbora i preko njih vršilo evidenciju ispunjavanja plana, a u ostalim su kotarevima proizvodnim planom bili zaduženi poljoprivredni referenti.

Plan materijalnog snabdijevanja ribara potrebnim alatima i priborom bio je predat preduzeću Ministarstva poljoprivrede za snabdijevanje poljoprivrede, jer posebno poduzeće za tu svrhu ne postoji.

Za obezbjeđenje plana mrijestilišta kod Hidrobiološke stanice u Ohridu, Ministarstvo je izdalo naredbu i sprovelo ga preko organa Hidrobiološke stanice, te Kotarskih NO-a i ribarskih zadruga u Ohridu i Strugi s time, da se od svih ulovljenih matičnih riba ikra ima predati Hidrobiološkoj stanici, a nakon mriještenja mogu se prodavati. Ovim je načinom i uspješno ostvariti plan sa 112%, a do 1939. godine otprilike 150%.

Ostale zadatke Ministarstvo je rješavalo u glavnom samo uz pomoć Hidrobiološke stanice i Obitne poljoprivredne stanice u Kočanima.

Cjelokupni plan 1948. godini izvršen je kako slijedi:

Red. br.	Pokazatelj	Jed. mjere	Planska 1948.		%	Primjedba
			plani-rano	ostva-reno		
1.	Riba	t	1130,4	1019,4	91,2	
2.	Rakova	t	20,0	3,0	15,0	
3.	Ikra u 1000	kom.	8900,0	9000,0	112,0	
4.	Ribarskog materijala					
	a) kudelj, užarije i pamučnog konca	kg	7000,0	350,0	5,0	
	b) ribarskih čizama	kom.	500,0	180,0	36,0	
	c) udica (u 1000)	>	500,0	500,0	100,0	
	d) motornih sredstava	>	7,0	—	—	
5.	Kapitalna izgradnja:					
	a) mrijest. Ohrid	>	1,0	1,0	30,0	
	b) mrijest. Struga	>	1,0	—	—	nezavršena

Posebno izvršenje plana proizvodnje po proizvodnim jedinicama:

Red. br.	Jed. mjere	Planska 1948.		%	Primjedba	
		plani-rano	ostva-reno			
1.	Kotarski NO Ohrid	tona	235,0	221,4	93,7	
	> Struga	>	70,0	91,4	132,0	
3.	> Resen	>	118,0	125,6	115,0	
4.	> Dojran	>	600,0	505,7	84,2	
5.	> Bitola	>	50,0	50,9	101,8	
6.	> Skopje	>	30,0	12,2	40,7	
7.	Ostali kotarevi	>	27,4	12,2	45,0	
	Ukupno	tona	1130,4	1019,4	91,2	

Od ostalih postavljenih zadataka uspješno je izvršiti, i to samo djelomično slijedeće:

1. Opite uvođenja dubinskog ribolova na Ohridskom jezeru, o čemu je već bilo pisano u ovom časopisu.

2. Opite gajenja šarana u pirinčanim poljima (rezultati će biti posebno objavljeni).

Kad se analizira cjelokupno izvršenje plana, a posebno plana proizvodnje, onda odmah pada u oči slabo ispunjenje plana i njegovo podbacivanje, dok je u 1947. godini, plan bio premašen sa 2%. Tražeći uzroke ovom podbacivanju, možemo konstatirati slijedeće:

a) U prvom redu stoji slabo snabdijevanje ribara materijalom, što se očito vidi kod ispunjavanja plana nabave ribarskog materijala. Od planiranih 7000 kg kudeljne užarije i pamučnog konca i mreža jedva se dobilo svega 350 kg mreža, i to tek u drugoj polovici mjeseca decembra, te uslijed inventarizacije ni ta količina nije više mogla biti predana ribarima u planskoj godini. A kudeljne užarije nisu uopšte davane te su se ribari morali sami snabdijevati na slobodnom tržištu. Ili, planom je bila predviđena nabava 500 pari visokih ribarskih čizama. Oč toga se je dobilo samo 180 pari, dok su na pr. gradinari u Ohridu dobili visoke čizme koje im uopšte nisu bile potrebne, te su ih morali rezati, kako bi mogli lakše raditi u njima.

b) Ribari makedonskih jezera, koji daju oko 93% cjelokupnog ulova ribe, čisto su profesionalni ribari i isključivo žive od ribolova, te za njihovo snabdijevanje osnovnim produktima za ishranu kao što su žito, masnoća, šećer i dr. trebalo je preduzeti ozbiljnih mjera, što od strane kotareva nije bilo učinjeno. Do uređbe u vezanim cijenama nije uopšte bilo načelno riješeno, u koju je potrošačku kategoriju trebalo uvrstiti ribare, te su oni tako ostajali duže vremena bez ikakvih sljedovanja, kao na pr. u Ohridu u mjesecu januaru, a djelomično su ribari i u februaru bili bez ikakva sljedovanja (i bez žita), dok je odjel trgovina i snabdijevanja kod K. N. O. razmišljao o tome kojoj kategoriji njih treba priključiti: kategoriji »G« ili R-3, premda su ribari skoro svu ribu prodavali po normiranim cijenama. I nakon što je izašla uredba o vezanim cijenama, problem obezbjeđenja ribara masnoćom i sapunom, kao i još nekim drugim proizvođačima, ostao je neriješen i ribari su jako oskudijevali u tom pogledu.

Ova su dva uzroka djelovala tako, da su ribari privremeno ili stalno napuštali ribolov i odlazili na druge poslove, što je imalo za posljedicu smanjenje ribolova.

c) Kao dalji uzroci podbacivanju plana javlja se i to, što neki ribarski referenti, a kojima je bila povjerena evi-

dencija i rukovođstvo planom kod kotareva, gdje su raski referenti postojali nisu uspjeli pravilno shvatiti svoju dužnost te su svoj rad sveli na čisto administrativno rukovođenje planom i na šablonske evidencije, bez ulaženja u problematiku i operativne intervencije. Bilo je na pr. takvih slučajeva da ribarski referent nije znao niti mogao dati izvještaj o ispunjenju plana za čitav mjesec ili dva dana (referent u Ohridu i Strugi) S druge su strane i kotarevi slabo shvatili značaj ribarskih referenata, te umjesto da im pruže potrebnu pomoć, u većini slučajeva su ih koristili za kampanjske poslove, kao na pr. sjetva, duboko oranje i sl., bez obzira na to, da li su u datom trenutku bili potrebni ribarstvu i da li je ribarstvo trpilo štete zbog toga.

d) Ostali kotarevi kod kojih nije bilo ribarskih referenata, u većini slučajeva nisu ozbiljno shvatili postavljene zadatke iz ribarstva te o njima nisu uopšte vodili brigu niti nastojali vršiti evidenciju, na pr. K. N. O. u Štipu koji je imao plansko zaduženje od 10.000 kg, nije u cijeloj godini poslao nikakav izvještaj. A u samom kotaru Štip postoji ribarsko društvo, koje ima desetinu profesionalnih ribara a ti vjerojatno izlove veću količinu od onog čime je kotar bio zadužen. Sličnih slučajeva bila je i sa K. N. O. Skoplje i dr.

e) Pored iznijetih i nekih drugih uzroka, pravilno izvršenje plana proizvodnje i drugih postavljenih zadataka omeo je i nedostatak stručnih kadrova. Kod Ministarstva poljoprivrede postoji na pr. Uprava za ribarstvo sa svega jednim stručnjakom, koji je ujedno i tehnički i admini-

strativni izvršilac svih zadataka. Na terenu ima četiri referenta iz ribarstva, kojima je stručna naobrazba dosta ograničena. Ovoj činjenici mjerodavni u Ministarstvu poljoprivrede nisu posvetili niti posvećuju dovoljno pažnje, tšo će se i u narednim planskim godinama osjetiti, ukoliko se ne uklone ti nedostaci i ne preduzmu mjere za stručno uzdizanje ribarskih kadrova.

No, poreč iznijetih nedostataka treba bez sumnje istaći i pohvaliti veliko zalaganje ribarskih zadruga i njihovu koordinaciju sa Upravom za ribarstvo. Blagodareći njihovoj relativno dobroj organizaciji (kolektiviziranju sredstava proizvodnje, zavođenju brigadnog sistema rada i dr.) Upravi je uspjelo provesti niz mjera, tako se na pr. Zadruga u Ohridu i Strugi odrekla primanja uobičajenih dotada 6 dinara po komadu od svake date matične ribe predate Hidrobiološkoj stanici radi mriještenja, pošto je uvidjela da je rad mrijestilišta koristan za same njih. Ili, ribarska zadruga u Dojranu zajedno sa ribarskim referentom određivala je vrijeme trajanja lovostaje za pojedine vrste riba i sama provodila kontrolu.

Koristeći se svim dosadašnjim iskustvima i otklanjajući nedostatke u radu možemo biti uvjereni da će plan u 1949. godini, koji je prema 1939. dosta visok (1939.—1948. do 1949: 100 : 122,2 : 164,4) biti u potpunosti izvršen. No prema proizvodnim se mogućnostima još uvijek može reći, da će pravilno ispunjenje plana zavisiti ođ pravilne te tačne evidencije kao i dobre organizacije cjelokupnog ribolova.

K. Apostolski

O slatkovodnom ribarstvu NR Crne Gore

Kada se govori o slatkovodnom ribarstvu Crne Gore, to se dosada pod tim pojmom podrazumijeva samo ribarstvo na prirodnim vodama, t. j. tekućim vodama i jezerima, dok gajenja riba u ribnjacima tamo još nema. No, tokom idućih godina bi se prema petogodišnjem planu i tamo imali izgraditi ribnjaci za uzgoj riba.

Rijeka Lim kod Plavskog jezera

Tekuće vode Crne Gore možemo podijeliti u dvije skupine. Jedna pripada slivu Crnog mora, a u nju spadaju: Piva i Tara (koje se spajaju i dalje teku pod imenom Drina), zatim Čehotina i Lim, koji utječu u Drinu, te njihovi manji pritoci. Druga skupina pripada slivu Jadranskog mora, a u nju spadaju Morača sa Zetom i dru-

gim pritocima te Rijeke Crnojevića koja je kratka toka, ali značajna. Te vode utječu u Skadarsko jezero, a odatle u Jadransko more. Sve ove rijeke i potoci iz prve i druge skupine su salmonidne vode, teku u planinskim krajevima, a neke od njih su teško pristupačne. U drugu skupinu pored gore nabrojanih voda spada i rijeka Bojana, koja istječe iz Skadarskog jezera i utječe u more, a u ribarskom pogledu je značajna, te još nekoliko manjih potoka koji utječu izravno u more, a u ribarskom pogledu nisu od značaja.

Pored ovih tekućica postoje dva nizinska jezera i to Skadarsko jezero, te više manjih visinskih jezera. Skadarsko jezero je najveće jezero na Balkanskom poluotoku, a po količini ukupne proizvodnje stoji na prvom mjestu. Površina mu je 37.000 ha, od čega oko 60% ili 22.000 ha pripada NR Crnoj Gori (odnosno FNRJ), dok ostali dio pripada Albaniji. U jezeru se povremeno diže vodostaj uslijed pojačanog dotoka oborinskih i snježnih voda, pa mu se tada površina periodički povećava (i za 30%). Dno jezera je većim dijelom ispod razine mora, a razmjerno je vrlo plitko osim pojedinih dubljih mjesta, t. zv. oka, u kojima se nalaze podvodna vrela — što je i naročita osobina ovoga jezera. (Poblje o Skadarskom jezeru vidi Ribarstvo Jugoslavije god. II. br. 10—11, str. 107. članak prof. J. Plančića). Glavna riba u jezeru je ukljeva, zatim šaran (krap), skobalj (podust), neke morske i dr. slatkovodne ribe. Šaško jezero se nalazi u nizini između Skadarskog jezera, Bojane i mora, a glavna mu je riba šaran. Površina mu je svega nekoliko četvornih kilometara, a kroz njega protječe jedan potocić.

Vode su podijeljene na visinske i nizinske, od kojih su prve stavljene pod kompetenciju Ministarstva poljo-